

Талас өзені аңғарындағы табиғи мал жайылымдарындағы өсімдіктер қауымдастықтарының ерекшеліктері

^{1*}Қоңырова Ж.Б., ¹Давлетова А.Н., ¹Қуатбаев А.Т., ²Таирова С.К.,

¹Назарбекова С.Т., ¹Ә.Ж.Чилдибаева

¹әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Қазақстан Республикасы, Алматы қ.

²«Жер кадастры ғылыми-өндірістік орталығы» Республикалық мемлекеттік кәсіпорны, Қазақстан Республикасы, Алматы қ.

*E-mail: zhuldyz-91.23@mail.ru

Жайылым – бұл мал бағуға арналған ауыл шаруашылығына пайдаланатын жер ғана емес, дәл осы саланың дамуымен барлық мал шаруашылығын өркендету, халықтың әл-ауқатын жақсарту мәселелері байланысты болып табылады. Жайылымдар инфрақұрылымының жай-күйін жақсарту, жайылым жерлерінің тозуын болдырмау, қоршаған ортадағы жайылым экожүйелерінің экологиялық тұтастығын сақтау қазіргі кезде өзекті мәселелердің бірі болып отыр. Талас өзені Жамбыл облысының Байзақ, Талас, Сарысу аудандары жерімен ағады. Мақалада Талас ауданына қарасты Талас өзені аңғарындағы табиғи мал жайылымдарының өсімдіктер қауымдастықтарының флоралық құрамы анықталып, маңызды өсімдіктер топтарына сипаттама берілген. Зерттеу нысаны ретінде Талас ауданындағы Кеңес және Шакиров ауылдық округтері алынды. Талас ауданының Кеңес және Шакиров ауылдық округіндегі өсімдік жабынының флоралық құрамы – 22 тұқымдас, 65 туысқа жататын 97 өсімдік түрінен тұрады. Кездесетін түрлер саны жөнінен басым алғашқы бес орынды Алабұталар тұқымдасы (*Chenopodiaceae* Vent), Қоңырбастар (*Poaceae* Barn.), Күрделігүлділер (*Asteraceae* Bercht), Бұршақ тұқымдасы (*Fabaceae* Lindl), Лалагүлділер (*Liliaceae* Hall) алады. Қорғасыншөптер (*Plumbaginaceae* Juss.), Түйетабандар (*Zygophyllaceae* R.Br.), Крестгүлділер (*Cruciferae* Juss.), Қиякөлендер (*Cyperaceae* Juss.), Қалампырлар (*Caryophyllaceae* Juss.) мен Құртқашаштар тұқымдастары (*Iridaceae* Juss.) 1–4 түрден кездеседі.

1978 жыл мен 2015 жылдағы зерттеу нәтижелерін салыстырғанда өсімдіктер жабынында, атап айтқанда метеорологиялық динамикасы, экологиялық жағдайлары, өсімдік түрлері мен жекелеген контурлардың құрамында өзгерістер анықталды. Соңғы жылдардағы мал басының азаюы мен мал жаюды шектеу аталған аудандағы бағалы жайылымдық өсімдіктердің дамуына оңтайлы жағдайлар жасауға мүмкіндік береді.

Түйін сөздер: доминант түрлер, жайылым, өсімдіктер жабыны, өсімдіктер тұқымдастары, флоралық құрамы, шабындық.

Особенности растительных сообществ природных кормовых угодий дельты реки Талас

^{1*}Қоңырова Ж.Б., ¹Давлетова А.Н., ¹Қуатбаев А.Т., ²Таирова С.К., ¹Назарбекова С.Т.

¹Казахский национальный университет имени аль-Фараби, Республика Казахстан, г. Алматы

²Республиканское государственное предприятие «Научно-производственный центр Земельного кадастра», Республика Казахстан, г. Алматы

*E-mail: zhuldyz-91.23@mail.ru

Пастбище – это не только место используемое в сельском хозяйстве для выпаса скота. Сулучшением состояния пастбищ связаны процветание фермерского хозяйства, скотоводства, в целом улучшение состояния народа. Контроль над состоянием кормовых угодий, предотвращение деградации пастбищ, сохранение экологической целостности пастбищных экосистем в окружающей среде является одной из актуальных на сегодняшний день вопросов.

В статье дано описание и определение флористического состава растительных сообществ природных кормовых угодий дельты реки Талас Жамбылской области. Река Талас протекает через земли районов Байзак, Талас и Сарысу. Объектами исследования были выбраны сельские округа Таласского района – Кенес и Шакиров. В результате исследования в флористическом составе растительного покрова сельских округов Кенес и Шакиров выявлены 97 видов, относящихся к 65 родам и 22 семействам. В первую пятерку по видовому разнообразию входят семейства Маревые (*Chenopodiaceae* Vent), Злаковые (*Poaceae* Barn.) Сложноцветковые (*Asteraceae* Bercht), Бобовые (*Fabaceae* Lindl) и Лилейные (*Liliaceae* Hall).

Семейства Свинчатковые (*Plumbaginaceae* Juss), Парнолистниковые (*Zygophyllaceae* R.BR), Крестоцветные (*Cruciferae* Juss), Осоковые (*Cyperaceae* Juss.), Гвоздичные (*Caryophyllaceae* Juss) и Касатиковые (*Iridaceae* Juss) встречаются 1-4 видам.

Сопоставление результатов обследования 1978 и 2015 годов позволило выявить некоторые изменения в растительности, связанные в основном с динамикой метеорологических, экологических условий, уточнением видов растений и содержания отдельных контуров.

Ключевые слова: доминантные виды, пастбище, растительность, семейства растений, сенокос, флористический состав.

Features of plant communities of natural forage lands of Talas river delta

^{1*}Konyrova Zh.B., ¹A.N. Davletova, ¹A.T. Kuatbayev, ²S.K. Tairova, ¹S.T. Nazarbekova al-Farabi Kazakh National University¹, The Republic of Kazakhstan, Almaty
"Scientific-Production Center of Land Cadastre"², The Republic of Kazakhstan, Almaty

*E-mail: zhuldyz-91.23@mail.ru

Pasture is not only the place used in agriculture for herding cattle; its development is associated with the prosperity of cattle breeding, as well as the improvement of the welfare. The improvement of pasture infrastructures, preventing degradation of pastures, preservation of ecological integrity of pasture ecosystems in the environment is one of the most pressing issues of today.

The article describes and defines the floristic composition of plant communities of natural forage lands of Talas River delta, Zhambyl Region. Talas River flows through the lands of Bayzak, Talas, and Sarysu Districts. The study was conducted in Kenes and Shakirov rural districts of Talas District. The study revealed 97 species belonging to 65 genera and 22 families in the floristic composition of the vegetation cover of Kenes and Shakirov rural districts. Top 5 in the number of dominant species includes *Chenopodiaceae* Vent, *Poaceae* Barn, *Asteraceae* Bercht, *Fabaceae* Lindl, and *Liliaceae* Hall families. Such families as *Plumbaginaceae* Juss, *Zygophyllaceae* R.BR, *Cruciferae* Juss, *Cyperaceae* Juss., *Caryophyllaceae* Juss, and *Iridaceae* Juss are represented by 1-4 species.

Ecological analysis of the local flora of the survey district shows the widespread of xerophytes on piedmont plain, mesophytes and halophytes – in the depressions and ancient alluvial delta of the Talas River.

The communities are dominated by *Artemisia terrae-albae* Krasch. *Salsola arbuscula eformis* Drob., *Salsola orientalis* S.G. Gmel. However, the intensive use of the area for grazing in the recent past has increased the grazing area with secondary vegetation. Such pastures are dominated by annual *Salsolas* and *Geratocarpus* (*G.arenarius* L. and *G. utriculosus* Bluk) which displace the food plants (*A.terrae-albae*, *Alhagi kirghisorum* Schrenk., *Aeluropus intermedius* Rgl.). Perennial cultures are replaced with grazed annual *Salsolas* with lower crop which has sharp fluctuations from year to year and season to season. This process represents a dangerous degree of pasture degradation.

On piedmont plains, there are islets of undulating sands dominated by *Calligonum aphyllum* (Pall.) Guerke and *A.terrae-albae* pastures. The depressions of the piedmont plain are covered with pastures dominated by *A.intermedius* and sub-dominated by *Climacoptera*

brachiata (Pall.) Botsch. Ancient alluvial delta of the Talas River has mosaic vegetation richer in species than the piedmont plain. Most of the pastures are covered by *A.kirghisorum*, assisted with *A.annectent* and *C.brachiata*.

The comparison of results of the surveys of 1978 and 2015 revealed some changes in vegetation, mainly related to the dynamics of the weather, environmental conditions, specification of plant species and the maintenance of separate circuits.

Keywords: vegetation, pasture, hay, floristic composition, dominant species, plant families.